

УКРАЇНСЬКЕ ПИТАННЯ НА ПОЛЯХ САМІТУ «ВЕЛИКОЇ СІМКИ»

Вікторія Орлик, *центр зовнішньополітичних досліджень НІСД*

19–21 травня ц. р. в Хіросімі (Японія) відбувся черговий саміт лідерів країн «Групи семи» (G7 – США, Японія, Німеччина, Велика Британія, Франція, Італія та Канада). Значну частину порядку денного саміту було присвячено підтримці України в її боротьбі в «незаконній, невиправданій і неспровокованій агресивній війні», яку розв'язала РФ.

Висновки

1. Ухвалені рішення та продемонстровані наміри лідерів G7 свідчать про **відсутність «втоми від України»**, незважаючи на поширення відповідних наративів в інформаційному просторі (насамперед в Європі). Усебічна підтримка України триватиме, її призначення, обсяги й терміни постачання залишатимуться предметом постійного діалогу з українською владою. Новим трендом у наданні допомоги стали довші горизонти планування: короткострокові зобов'язання замінюються багаторічними програмами підтримки.

2. Основою для переговорів та майбутнього мирного врегулювання провідні держави світу визнають саме позицію України, ключовими моментами якої є повне і беззастережне виведення російських військ з міжнародно визнаної території України, покарання за воєнні злочини, відшкодування завданих збитків. Це свідчить про **остаточну відмову від сценарію «заморожування українського конфлікту»**, вигідного російській стороні.

3. Подальше посилення санкцій проти РФ підкреслює потребу переконати треті країни (зокрема КНР, Індію, ПАР), якщо не приєднатися до санкційного режиму, то принаймні обмежити співпрацю з Росією. У цьому контексті важливими є зустрічі Президента України В. Зеленського із прем'єр-міністром Індії Нарендрою Моді та президентом Індонезії Джоко Відодо на полях саміту G7 та в рамках саміту Ліги арабських держав (19 травня ц. р.).

4. Агресія РФ проти України висвітлила небезпечну тенденцію **використання життєво необхідних ресурсів як зброї** (to weaponize economic dependencies; т. зв. вепонізація енергетики та продовольства). Зусилля світових

лідерів спрямовуватимуться на недопущення використання енергетичної та інших економічних залежностей для політичного шантажу.

5. Важливим моментом саміту стала дипломатична гра Японії, яка вдало використала участь українського президента в роботі саміту, щоб підкреслити ідею «неподільності» безпеки в Європі та в Індо-Тихоокеанському регіоні, а також привернути увагу західних союзників до загроз, які становлять військові та економічні амбіції Китаю.

6. Жорстка заява G7 щодо Китаю свідчить про готовність держав-членів надавати взаємну підтримку, аби не допустити негативного для них балансу сил у двосторонніх відносинах.

Одним з найважливіших документів зустрічі є спільна заява лідерів держав G7 щодо України¹. Розглянемо основні тези заяви:

- неможливо досягти миру в Україні без повного й безумовного виведення російських військ; підтверджено фінансову, гуманітарну, військову та дипломатичну підтримку і допомогу Україні «стільки, скільки буде потрібно»; триватиме запровадження подальших санкцій і заходів, щоб збільшити витрати Росії та тих, хто підтримує її військові зусилля;

- безвідповідальна ядерна риторика РФ, підірвав режимів контролю над озброєннями та наміри розмістити ядерну зброю в Білорусі є небезпечними і неприйнятними; загроза застосування ядерної зброї, не кажучи вже про будь-яке її застосування в контексті агресії проти України є неприпустимими; висловлено глибоку стурбованість у зв'язку з украї безвідповідальним захопленням і милітаризацією Росією Запорізької атомної електростанції;

- підтверджено повну підтримку відновленню і реконструкції України, зокрема її критичної інфраструктури й енергетичного сектору; особлива увага приділятиметься гуманітарному розмінуванню та питанням, пов'язаним із забрудненням довкілля України внаслідок війни (war-related debris and pollution management);

- важливим аспектом допомоги залишається підтримка зусиль у боротьбі з корупцією та реформуванні системи правосуддя, що сприятиме належному управлінню та покращить довіру інвесторів;

- наголошено на єдності в санкційній політиці щодо РФ з метою підірвати здатність Росії здійснювати агресію; заявлено про подальше обмеження «доступу Росії до наших економік», розширення дій з обмеження російського експорту та

¹ G7 Leaders' Statement on Ukraine. May 19, 2023. URL: https://www.g7hiroshima.go.jp/documents/pdf/230519-01_g7_en.pdf

імпорту технологій та обладнання, критично важливих для російської «військової машини»; триває робота з третіми країнами щодо їх приєднання до обмежувальних заходів G7 та недопущення підтримки ними воєнних зусиль РФ;

- міжнародні зусилля спрямовуватимуться на подальше скорочення доходів РФ для фінансування її незаконної агресії – через обмеження енергетичних прибутків і майбутніх видобувних можливостей; це стосуватиметься не лише енергоносіїв, але й експорту металів, алмазів та інших видобувних ресурсів;

- РФ повинна оплатити довгострокову реконструкцію України, тому зусилля спрямовуватимуться на пошук, заморожування, арешт та вилучення активів, що потрапили під санкції у зв'язку з агресією РФ проти України, а суверенні активи РФ залишаться «нерухомими», доки Росія не компенсує збитки, завдані Україні;

- Росія має понести відповідальність за напади на цивільне населення і критично важливу цивільну інфраструктуру; світові лідери підтверджують зобов'язання притягнути винних до відповідальності, зокрема через механізми Міжнародного кримінального суду;

- держави G7 зобов'язуються надавати підтримку країнам, що постраждали внаслідок російської агресії проти України; вепонізація продовольства (weaponization of food) Росією посилила гуманітарні кризи та загострила ризики глобальної продовольчої безпеки до безпрецедентного рівня; для подолання цих наслідків усіляко підтримуватиметься експорт української сільськогосподарської продукції, у тому числі через Шляхи солідарності Україна – ЄС та в межах Чорноморської зернової ініціативи.

Японія виявила дипломатичну майстерність не лише як організатор саміту G7. Зосередження значної частини порядку денного саміту на Україні, організація візиту українського президента та його зустрічей з лідерами держав, що не є членами «антиросійської коаліції» (Індія, Індонезія тощо) дає змогу припустити, що Токіо має намір **пов'язати проблему війни в Україні з ризиками атаки на Тайвань**. Присутність Президента України В. Зеленського на заході за участю голів держав Індо-Тихоокеанського регіону є не лише **можливістю поглибити розуміння ситуації в Україні**, а й підкреслити ідею прем'єр-міністра Японії Фуміо Кісіді про «неподільність» безпеки в Європі та Індо-Тихоокеанському регіоні².

Під час саміту було ухвалено низку ключових документів, які свідчать про надзвичайну насиченість порядку денного та характер зустрічі, що вочевидь вийшла за межі протокольного заходу високого рівня.

Окрім вищезгаданої заяви щодо України, було ухвалено такі документи.

² Volodymyr Zelensky confronts Vladimir Putin's enablers at G7 summit. *Financial Times*. 2023. 20 May. URL: <https://www.ft.com/content/d9548d0b-431c-4570-90b5-a72861028ded>

- Хіросімське бачення ядерного роззброєння, у якому закликають продовжити процес скорочення ядерних арсеналів, **критикують рішення РФ про розміщення ядерної зброї в Білорусі та засуджують її «безвідповідальну ядерну риторичку»**. КНДР ніколи не отримає статусу ядерної держави в рамках ДНЯЗ, від неї вимагають утримуватися від провокативних дій у вигляді ядерних випробувань і запусків балістичних ракет. Санкції проти Пхеньяну залишатимуться в силі до припинення його ракетно-ядерної програми.

- Заяву про економічну стійкість і безпеку, яка застерігає проти тенденції до вепонізації торгівлі, використання економічного примусу і торгових обмежень як політичного інструменту.

- План дій щодо економіки чистої енергії, в якому узгоджено прискорити відмову від викопного палива, стимулювати промисловість до переходу на чисту енергію, створити стійкі ланцюги постачання, використовувати торговельну політику як інструмент декарбонізації тощо.

- План дій щодо стійкої глобальної продовольчої безпеки, що передбачає термінове реагування на нинішню кризу продовольчої безпеки, заходи із запобігання майбутнім кризам продовольчої безпеки, реалізацію стійкої глобальної продовольчої безпеки та доступність харчування для всіх.

Загальне Комюніке зустрічі лідерів держав G7³ є фактичним узагальненням положень, що докладно викладені в зазначених заявах. Тому доцільно акцентувати на деяких його тезах, зокрема тих, що стосуються відносин з Китаєм.

Лідери G7 прагнуть «конструктивних і стабільних» відносин з Китаєм, визнаючи його вплив у міжнародному співтоваристві, розмір китайської економіки, а також спільний інтерес у подоланні глобальних викликів.

Політичні підходи G7 не спрямовані на обмеження чи перешкоджання економічному розвитку Китаю, проте досягнення економічної стійкості вимагає зменшення ризиків і диверсифікації. Отже, держави G7 планують зменшити надмірну залежність від Китаю у критично важливих ланцюгах постачання.

Лідери G7 висловили занепокоєння зростаючими загрозами з боку Китаю та розкритикували використання «економічного примусу» та інших «неринкових політичних практик», мілітаризацію Південно-Китайського та Східного морів, «втручання», спрямоване на піддрив безпеки дипломатів, цілісності демократичних інститутів та економічного процвітання.

Лідери G7 також стурбовані ситуацією з правами людини в Китаї, включно з Тибетом і Сінцзянем; наголошено на необхідності дотримуватися зобов'язань щодо прав, свобод і високого ступеня автономії Гонконгу.

³ G7 Hiroshima Leaders' Communiqué. May 20, 2023. URL: https://www.g7hiroshima.go.jp/documents/pdf/Leaders_Communique_01_en.pdf

Китай закликали натиснути на РФ задля припинення воєнної агресії та «негайного, повного і беззастережного виведення військ з України».

Показовою є **різка реакція КНР** на підсумкову заяву саміту. Китайський МЗС засудив її, назвавши спробою дискредитувати й атакувати країну: «Ніхто не повинен недооцінювати рішучість і здатність китайського народу захищати суверенітет і територіальну цілісність Китаю»⁴. Наразі КНР жодним чином не відреагувала на заклик G7 використати свій вплив на Росію, щоб змусити Москву вивести війська з України.

У МЗС РФ заявили, що **рішення саміту мають антиросійський і антикитайський характер**, а підсумками зустрічі є політизовані рішення, спрямовані на «накреслення розподільчих ліній щодо різних держав». У Росії засудили лідерів «Великої сімки» за те, що вони не дозволяють іншим країнам розвивати відносини з РФ і Китаєм та підкреслили «незворотню деградацію» G7⁵.

⁴ Пекін назвав заяву лідерів G7 атакою і «нахабним втручанням у внутрішні справи Китаю». *Голос Америки*. 2023. 20 трав. URL: <https://ukrainian.voanews.com/a/pekin-nazvav-zajavu-g7-atakoju/7101954.html>

⁵ О «Группе семи». МИД России. 2023. 21 мая. URL: <https://telegra.ph/G7-05-21>